

Czym jest niedostosowanie społeczne?

Na czym polega zagrożenie niedostosowaniem społecznym?

Charakterystyczne przejawy niedostosowania społecznego.

Pojęcie ucznia z niedostosowaniem społecznym

Niedostosowanie społeczne to dewiacja osobowościowa. Jest ona powodowana czynnikami biopsychicznymi i/lub środowiskowymi o negatywnym wpływie na kontakty społeczne, aktywność i harmonię życia jednostki.

Mamy więc do czynienia z dzieckiem, które nie przestrzega ustalonych norm, wartości społecznych i nie uznaje pozytywnych autorytetów. Popada w konflikty z rodzicami, rówieśnikami czy sąsiadami. Oczywiście, nie może także porozumieć się z nauczycielami lub innymi osobami, które stoją na straży porządku społecznego, np. policjanci, strażnicy miejscy itp. Uczeń taki ma negatywny stosunek do norm społecznych, do uznanych społecznie wartości.

Pojęcie ucznia zagrożonego niedostosowaniem społecznym

Zagrożenie niedostosowaniem społecznym wiąże się z mniejszym nasileniem przejawów niedostosowania społecznego. Wspólnym elementem jest odnoszenie się do zachowań sprzecznych z powszechnie uznanymi normami i oczekiwaniami społecznymi. Są to wszelkie negatywne lub nieadekwatne reakcje na wymogi i zakazy zawarte w przypisanych rolach społecznych. Innymi słowy, to zachowania podważające funkcjonowanie każdego układu społecznego, powodujące dezorganizację lub zagrażające społecznie uznawanym wartościom.

Dziewięć przejawów ucznia niedostosowanego społecznie

Po czym poznać ucznia niedostosowanego lub zagrożonego niedostosowaniem społecznym? Co on takiego robi, jak się zachowuje, jakie ma objawy? Do przejawów takich możemy zaliczyć:

1. Zachowania agresywne, werbalne i niewerbalne. Uczeń zaczepia innych, bije ich, popycha, pluje, kopie, krzyczy, obraża innych. Najpierw swoje zachowanie kieruje do rówieśników, potem także do nauczycieli i innych dorosłych. Jednak z punktu widzenia rozwoju człowieka najgorszym objawem jest autoagresja, np. nacinanie skóry, uderzanie głową o ścianę, meble, bicie się, wbijanie sobie w skórę ostrych przedmiotów (np. szpilek), aż po akty samobójcze.
2. Popadanie w konflikty. Najczęściej są to konflikty z osobami ważnymi dla ucznia, tymi które mają go wychowywać i socjalizować. Najpierw będą to rodzice, dziadkowie lub opiekunowie. Potem nauczyciele, pedagodzy i inne osoby, które będą czegoś wymagać, oczekiwać przestrzegania zasad, norm czy wartości. Oczywiście, mogą pojawić się osoby dorosłe, z którymi uczeń nie będzie miał konfliktów. Mogą one nie przestrzegać ogólnie ustalonych norm albo wręcz być wyznawcami norm patologicznych. Tacy dorośli lub rówieśnicy mogą być dla niego wzorcem.

3. Nieposłuszeństwo. Uczeń nie wykonuje poleceń, nie robi tego, czego od niego wymagamy, bagatelizuje, ignorował lub zaprzecza. Może wręcz innych namawiać do wspólnego odmawiania poleceń na lekcji, przerwie lub wycieczce.
4. Notoryczne kłamstwa. Posługiwanie się kłamstwem staje się sposobem funkcjonowania w relacjach z innymi, szczególnie z osobami socjalizującymi (rodzicami, nauczycielami).
5. Wagary. Na początku są to zazwyczaj pojedyncze nieobecności, najczęściej na pierwszych lub ostatnich lekcjach. Później mogą przechodzić w notoryczne uchylanie się od obowiązku szkolnego ze wszystkimi tego konsekwencjami tj. brakami w wiedzy, wążaniem się, kontaktami z osobami zdemoralizowanymi, aż po brak promocji do kolejnych klas.
6. Stosowanie substancji psychoaktywnych oraz palenie tytoniu. Uczeń próbuje różnych substancji, tj. alkoholu, leków psychotropowych i innych, narkotyków w różnej postaci. Palenie tytoniu może być w tym wypadku pewnym „przedsionkiem” do stosowania substancji psychoaktywnych, ale może występować równolegle.
7. Niszczenie mienia (wandalizm). Wandalizm objawia się pisaniem po ławkach, niszczeniem sprzętów w klasie, na korytarzach. To także dewastacja ławek i innych sprzętów w parkach i na skwerach. Nierzadko dochodzi także do uszkodzania samochodów itp.
8. Pierwsze kradzieże. Początkowo mogą być mało widoczne np. drobne kradzieże w sklepach, potem kradzieże przedmiotów należących do rówieśników, mienia szkolnego. Później to kradzieże przedmiotów o większej wartości czy kradzieże z włamaniami do różnych pomieszczeń.
9. Ucieczki z domu. Ich charakter i nasilenie mogą być różne. Począwszy od świadomego, długiego spóźniania się do domu, po wyjścia (często po kłótni) z domu, wążanie się bez kontroli, po kilkudniowe wyjazdy z domu.

Jednak aby zachowania klasyfikować jako niedostosowanie społeczne, uczeń musi wykazywać je z dużym natężeniem i częstotliwością. Muszą mieć charakter permanentny.

Jeżeli występują czasowo i krótko można mówić o zagrożeniu niedostosowaniem społecznym. Wówczas trzeba podjąć odpowiednie kroki, aby zjawisko to nie przeszło w fazę typowego niedostosowania społecznego.

Należy zwrócić uwagę na to, że przedstawiona charakterystyka opisuje zachowania „typowe” dla ucznia z niedostosowaniem społecznym. Nie każdy będzie prezentował taki sam zestaw zachowań trudnych z tego obszaru.

Niedostosowanie społeczne (linki):

<https://www.ppp2.wroc.pl/nasza-oferta/niedostosowanie-spo%C5%82eczne>

<https://ppp1.olsztyn.eu/index.php/materialy/artykuly/169-jak-postepowac-z-uczniem-zagrozonym-niedostosowaniem-spoecznym-2>

przygotowała: Agnieszka Hardejewicz

